

Kappellekes-wandeling Gemert - Handel – Gemert 13 km

Met deze route gaan we langs een aantal kapellen in Gemert en Handel.
Kapellen en kappellekes mogen we tot het Brabants erfgoed rekenen.
In Noord Brabant staan er honderden.

De start is bij het Boerenbondmuseum, Pandelaar 106, 5421 NJ Gemert.

Het Boerenbondmuseum is gevestigd in een Brabantse langgevelboerderij. Het is het geboortehuis van **Gerlachus van den Elsen (1853-1925)**. Hij werd priester en trad in bij de Orde van de Norbertijnen in de Abdij van Berne te Heeswijk. Hij wordt ook wel de Boerenapostel genoemd door het vele goede werk voor de boerenstand. Hij is de oprichter van de N.C.B.: de Noord Brabantse Christelijke Boerenbond. Het Boerenbondmuseum geeft een kijk op het boerenleven in het begin van de vorige eeuw. Later was hij medeoprichter van de Boerenleenbank.

Vanaf de ingang van het museum ga je linksaf het Karrenspoor op dat leidt naar de kapel van Sint Gerlachus (100 m).

St. Gerlachuskapel: Gerlachus staat afgebeeld met boerderijdieren. Hij leefde als kluizenaar in Houthem-St. Gerlach (L) in een holle eik. Deze eik stond midden tussen akkers en weilanden omringd door koeien en ander vee. Gerlachus is de patroon tegen veeziekten. De kapel werd in 2007 door oud-bisschop Jan Bluysen ingezegend.

Bij het hek ga je rechtsaf en blijf je het pad tot het einde volgen op het Karrenspoor (1km). Linksaf op de asfaltweg de Kampen in de richting van de kerk in de verte (650 m). Op het einde van de asfaltweg is aan de rechterkant de kapel St. Joris.

St. Joriskapel: Het St. Joriskapel was de grote stimulator voor de bouw van deze kapel die helemaal door vrijwilligers werd uitgevoerd. De inzegening vond in 2014 plaats. Sint-Joris zou tussen 275 en 285 n. Chr. geboren zijn in een christelijke familie in Lod in de toenmalige Romeinse provincie Syria Palaestina. Zijn vader kwam uit Cappadocië, zijn moeder uit Palestina. Zijn vader, een officier in het leger, stierf toen Joris nog jong was. Als volwassene werd Joris militair en hij bracht het tot officier in het leger van Diocletianus. Toen deze een decreet uitvaardigde waarin de vervolging van christenen werd bevolen, weigerde Joris aan de vervolging deel te nemen, en verklaarde hij zelf een christen te zijn. Hierop liet Diocletianus hem ter dood brengen.

Sint Joris wordt afgebeeld als een krijgshaftige ruiter die moedig de draak met zwaard of lans overwint. De draak, een fabeldier, staat symbool voor het kwaad.

De kleding van Sint Joris wordt gekenmerkt door een rood kruis op een witte achtergrond. Het kruis is ontleend aan de mantel van de Kruisvaarders. In de boog boven de ingang valt het reliëf op, voorstellende Cleolinda, de dochter van de koning die geofferd moest worden aan de draak. Sint Joris versloeg de draak en redde daarmee haar leven. De duivelskop boven de deur moet de boze geesten buiten houden. In de kapel zijn acht gildehoofden in steen geportretteerd evenals de hoofden van koning Willem Alexander en prinses Beatrix.

Je gaat vanaf de Sint Joriskapel linksaf verder op De Haag (200 m).

Je slaat de 1^e weg rechtsaf, de Jezuïetenlaan (100 m).

Hierna steek je de Komweg//West-Om over en ga je rechtdoor op de Scheidiuslaan (64 m).

Je maakt een bocht naar links en je houdt links aan op de Ridder Rutgerlaan (250 m).

Je passeert het kerkhof met een mooie Calvarieberg en even verder op het Kerkepad de kerk. In het linkerdeel van de kerk vind je de Stiltekapel.

Calvarieberg

Stiltekapel: *Deze kapel vormt een onderdeel van de laatgotische Johannes de Doperkerk. Deze kapel in het centrum van Gemert nodigt je uit om een moment van stilte en gebed te nemen.*

Je gaat rechtsaf naar het Ridderplein. Je komt hier bij het kasteel Gemert.

Het is helaas niet toegankelijk. Je kunt even op het eind van het Ridderplein rechtsaf door de tuinpoort gaan om de Kasteelpoort met ophaalbrug te bekijken (450 m).

Het kasteel met de ommelanden kent een bewogen geschiedenis. Het werd in 1391 gebouwd en bewoond door de Ridders van de Duitse Orde.

*De Commanderie Gemert werd een zelfstandige heerlijkheid, beheerd door Diederik, de heer van Gemert, en door de Duitse Orde. Deze kregen ruzie. Er werd om de macht gevochten met militair geweld, brandstichting en gevangennemingen. Johanna van Brabant en Wenceslaus van Luxemburg bemiddelden. Zij verordonneerden de vrijlating van de gevangenen **en voor Diederik een pelgrimage naar Santiago de Compostela**. In 1881 verkocht de Duitse Orde het kasteel aan Franse Jezuïeten die in 1914 het kasteel op hun beurt verkochten aan de Paters van de Heilige Geest. Zij vestigden in het kasteel het Groot Seminarie tot 1969. In dat jaar werd, door gebrek aan studenten, het Seminarie gesloten. De Congregatie van de H. Geest wil het kasteel verkopen. Het kasteel is volgens het VVV onlangs verkocht (17-8-2018).*

Kasteelpoort

Oude Raadhuis

In 1964 schonk een dankbaar nageslacht het klokkenspel van dit Raadhuis, ter ere van de grote sociale voorman Lambert Poell, Pastoor in Gemert van 1915 -1937.

Je steekt het Ridderplein over naar het oude Raadhuis (150 m) en je gaat aan de rechterkant door de poort van de Sint Joris en Sint Tunnisgang in (100 m).

Je gaat linksaf op een pad in het Beatrixplantsoen (90 m).

Het pad komt uit op de Gelind (60 m) en hier ga je linksaf op een smal paadje de Bonengang in (120 m).

Je komt uit in de Kerkstraat en hier ga je rechtsaf (110 m).

Bij de kruising ga je rechtdoor de Nieuwstraat in. Deze loop je helemaal af tot aan een splitsing (230 m). Bij de splitsing ga je rechtsaf de Molenstraat in (90 m).

Je gaat bij het 1^e voetpad linksaf, de Watermolen. Deze blijf je volgen (150 m).

Op het einde steek je de Willem de Haasstraat over en ga je rechtdoor op het voetpad (210 m).

Bij de T-kruising ga je linksaf en kom je op de verkeersweg de Vondellaan.

Steek de Vondellaan over en ga dan over het trottoir verder met een winkelcentrum aan je linkerhand (Jumbo) (140 m).

Bij de rotonde houd je links aan: je zit nu op de Boekelseweg. Het trottoir gaat later over in een zandpad en na het benzinestation van Lukoil kom je aan de linkerkant bij de Sint Antoniuskapel aan de Deel (500 m).

Sint Antoniuskapel: *De Sint Antoniuskapel is in het bezit van het Antonius/Sebastiaan Gilde: “de Gruun Skut”. De oudste vermeldingen dateren uit 1541 en 1564 toen er in protocollen werd geschreven over “een heilige huiske aan de Deelsen boom”. Er zou voor de restauratie boven het offerblok het jaartal 1496 zijn waargenomen, aldus getuigen uit de buurt. Het beeld is gesneden door een Gelderse meester uit de 15^e eeuw. Het beeld was aanvankelijk gepolychromeerd (veelkleurig geschilderd). In 1990 heeft er een ingrijpende*

restauratie plaatsgevonden. Het beeld stelt Antonius Abt voor met bel en varken.

Antonius werd geboren als kind van rijke ouders. Toen Antonius twintig jaar was, stierven zijn ouders. Hij gaf alle bezittingen aan de armen en trok zich in eenzaamheid in de woestijn terug. Later voegden andere christenen zich bij hem en vormden een van de eerste gemeenschappen van monniken in zijn klooster van Sint-Antonius in de Oostelijke Woestijn van Egypte. Hij was de eerste monnik die vele volgelingen kreeg en staat daarom bekend als de vader van het kloosterleven. De heilige Antonius de Grote, te herkennen aan het varken en de kluzenaarsstaf, vaak met een bel erop.

Hij stierf op 105-jarige leeftijd en werd volgens zijn eigen instructies in een geheim graf begraven om te voorkomen dat zijn graf een plaats van verering zou worden. Al snel na zijn dood werd hij heilig verklaard. Athanasius van Alexandrië schreef de bekendste biografie over Antonius. Hij is de beschermheilige tegen pest, vuur en veeziekten.

Sint Sebastiaan: *Sebastiaans ouders waren christenen. Hijzelf hield het geheim, omdat de christenen toen nog door de Romeinen vervolgd werden, en hielp de mensen die leden onder die vervolgingen. Als soldaat onder Diocletianus zou hij wonderen hebben verricht en hield hij lange redevoeringen. Hij wist de tweeling Marcus en Marcelianus te overreden de marteldood te sterven.*

Hij viel hierdoor in ongenade bij de keizer, nadat die ontdekte dat hij christen was. Soldaten arresteerden hem en doorzeefden hem op het Marsveld in Rome: (het Campus Martius) met pijlen. Volgens een ander verhaal werd hij naakt aan een boom of (martel)paal gebonden. De heilige Irene, weduwe van de martelaar Castulus, wilde hem begraven maar merkte dat hij nog leefde. Ze nam hem mee naar huis en verzorgde hem.

Enkele dagen later stond Sebastianus op de trappen van de tempel van Sol Invictus om de twee keizers te wijzen op hun onrechtvaardig optreden tegen de christenen. Opnieuw werd hij gearresteerd en in het Circus van Rome doodgeknuppeld; zijn lichaam werd in de Cloaca Maxima (riool) gegooid.

De heilige Lucina (een ander verhaal zegt dat het Irene was) nam zijn stoffelijk overschot mee, waste het en begroef hem in de catacomben aan de Via Appia, bij de toenmalige apostelbasiliek, op de plaats waar nu de basiliek van Sint-Sebastiaan buiten de Muren staat. Hij is beschermheilige tegen pest, zweren en lepra. Hij wordt in de homoscene als een icoon vereerd als de beschermheilige tegen aids, (zgn. moderne pest).

Je steekt de Boekelseweg over en je gaat de Fliere in (350 m). Je gaat de 1^e straat linksaf in, de Wouw (130 m).

Steek de Doonheide over en wandel het Meizoentje in (60 m).

Ga rechtsaf op het pad De Lebber en loop dit helemaal af (270 m).

Op het einde ga je linksaf de Paardenbloem in (190 m) en op het eind hiervan ga je rechts door een hekje het pad op.

Hierna ga je er tegenover het graspad op met aan de linkerkant de beek Peelse Loop (280 m).

Op het einde ga je over 2 bruggetjes en kom je op de Peelse Loopweg. Hier rechtsaf en zo kom je op de Handelseweg (300 m).

Hier ga je linksaf, over de rotonde en blijf je aan de linkerkant van de weg.

Er komen nu een aantal kleine kapelletjes (Keskes genaamd).

Vanaf de 17e eeuw kennen we de wegkapellen, gewijd aan de “zeven smarten van Maria”, aan de Keskesdijk, zoals de Onze Lieve Vrouwestraat vroeger heette. De reeks vormt een proloog op het bedevaartsritueel in Handel. De kapelletjes werden eind 19e eeuw vernieuwd en kregen een neogotische vorm.

Toen werd ook in het midden van de reeks, de Ossenkapel gebouwd waarvan altaarretabels de ontstaanslegende van Handel vertellen.

Je wandelt 1,5 km naar de **Onze-Lieve-Vrouw-tenhemelopnemingskerk** van Handel.

Achter de kerk ligt aan de oostzijde het Processiepark.

De kerk is gewijd aan Maria-Tenhemelopneming en in de kerk bevindt zich een genadebeeld van Onze-Lieve-Vrouwe van Handel.

In 1434 werd er al melding gemaakt van een kerk in Handel.

In 1696-1708 werd het oostelijke deel van het schip van de kerk vernieuwd. Waarschijnlijk was dit gedeelte van de kerk oorspronkelijk het koor.

In 1747 werd het westelijke deel van het schip van de kerk vernieuwd.

In 1902 en later werd er een nieuwe kerktoeren gebouwd ter vervanging van de 15e-eeuwse toren en werden langs het oostelijk deel zijbeuken gebouwd. Deze wijzigingen waren het ontwerp van de architecten Pierre en Joseph Cuypers.

Met de vestiging van de Duitse Orde in Handel begon ook de Mariadevotie, nl. die van de Orde zelf. Zoals in elke vestigingsplaats richtte de Duitse Orde er een kapel in voor haar patrones, met een beeltenis van Maria als middelpunt. In Handel wordt het cultusobject gevormd door een Mariabeeld met het kindje Jezus op de linkerarm en in de rechterhand een scepter, beiden zijn gekroond. Het beeld is gesneden uit lindehout.

Moraes, rector te Handel (1606-1631) en informant voor Wichmans 'Brabantia Mariana Tripartita' (1628), meldt dat de Mariadevotie zo 'n 400 jaar oud was. Nadien wordt steevast het jaartal 1220 als begindatum van de Mariadevotie aangehouden. De oudste vermelding komt echter uit een charter van 1368 waarin een schenking wordt gedaan “in eere ende oirbaer onser vrouwe te Haenle”.

Pelgrimsweg

Verreheide

Je vervolgt je weg door tegenover de kerk de Pelgrimsweg in te gaan (1 km).
Bij een kruising met de Lieve Vrouwesteeg en de Boslaan ga je rechtdoor de Verreheide op (600 m).

Je komt uit op de Boekelseweg en deze steek je over.

Je gaat rechtdoor op de Handelse Steeg (1,7 km).

Bij de kruising met de Esdonksedijk ga je rechtsaf.

Na 500 m vind je de kapel St. Magdalena (Esdonks Kapelleke).

Sint Magdalena Kapel ofwel Esdonks Kapelleke: *Deze kapel is toegewijd aan Maria Magdalena en bevindt zich in de buurtschap Esdonk. Al in 1562 werd deze kapel genoemd. Het verhaal gaat over een Spaanse majoor die had gezondigd. Voor straf zou hij ziek worden en sterven. Hij bad tot Maria Magdalena en werd beter.*

Uit dankbaarheid liet hij een lemen kapel bouwen.

In deze kapel wordt ook het Corpus van Christus vereerd. Jezus wordt hier afgebeeld, gelegen in het graf (beeld corpus uit de 16e eeuw). De legende verhaalt over de nagels van het kruis.

Door een zigeunersmid zouden vier spijkers worden gesmeed. Twee spijkers voor de handen en één voor de voeten. De vierde spijker zou door het hart van Jezus worden geslagen. Van de roodgloeiende spijkers werd de vierde spijker gestolen, waardoor het lijden van Christus zou zijn verzacht, en deze is nooit meer teruggevonden.

Het verhaal maakt gewag van de voorspelling dat, als deze vierde spijker wordt teruggevonden, de verstrooiing van het zigeunervolk wordt beëindigd.

Bij ziekten, vooral bij zweren, zou genezing kunnen optreden. Mensen kunnen dan roestige spijkers, die de kleur van bloed het dichtste benaderen, bij het corpus neerleggen.

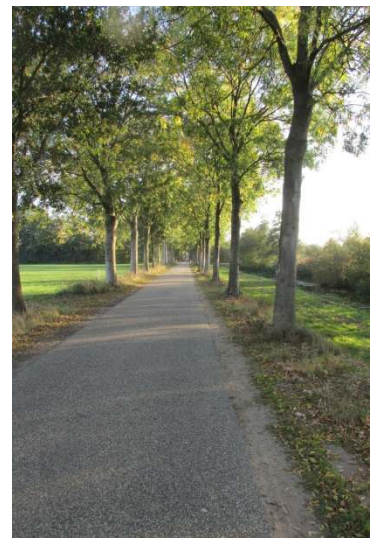
Tot omstreeks 1980 kwamen Roma met hun woonwagens ter bedevaart naar de Spijkerkapel.

Dit gebruik is verdwenen, mede doordat de Roma zich aansloten bij de Pinkstergemeente.

De Spijker

Esdonksedijk

Je wandelt weer terug naar de Handelsesteeg en je gaat hier rechtdoor de Esdonksedijk op (600 m).

Op het einde kom je rechts op de Koksedijk. Hier ga je linksaf en de weg gaat over in de Pandelaar waar je even later aankomt bij het Boerenbondmuseum (400 m).

Rita Denkers en Piet Heidema